

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
РАДА ПО ВИВЧЕННЮ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ УКРАЇНИ**

**ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЛІСОРЕСУРСНОЇ
СФЕРИ В КОНТЕКСТІ ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ**

Матеріали науково-практичної конференції

20 квітня 2007 року

Київ - 2007

УДК 303.3:630.64(477)
ББК У9(4Укр)34

Проблеми модернізації лісоресурсної сфери в контексті просторового розвитку: Матеріали науково-практичної конференції 20 квітня 2007 р., м. Київ / Під ред. Б.М. Данилишина / НАН України, Рада по вивченню продуктивних сил України НАН України. – К.: РВПС України НАН України, 2007. – 239с.

Опубліковані матеріали є тезами доповідей, які було представлено на науково-практичній конференції „Проблеми модернізації лісоресурсної сфери в контексті просторового розвитку”, що відбулася 20 квітня 2007 р. в РВПС України НАН України.

Мета конференції: обмін науково-практичною інформацією та узагальнення результатів наукових досліджень з економічних проблем розміщення і розвитку лісового господарства і лісової промисловості в трансформаційний період як на державному рівні, так і в регіональному розрізі.

Матеріали подано в авторській редакції.

Організатор конференції:

Рада по вивченню продуктивних сил України Національної академії наук України, відділ економічних проблем лісокористування та природоохоронних територій.

Організаційний комітет конференції:

• **Б.М. Данилишин** – чл.-кор. НАН України, д.е.н., проф., голова оргкомітету;

• **Я.В. Коваль** – д.е.н., проф., заступник голови;

• **І.М. Лицур** – к.е.н., с.н.с., секретар.

Рекомендовано до друку вченою радою Ради по вивченню продуктивних сил України Національної академії наук України.

ISBN 978-966-02-4294-4

© Рада по вивченню продуктивних сил України НАН України, 2007

© Відділ економічних проблем лісокористування та природоохоронних територій, 2007

САКАЛЬ О.В.	
Трансформація відносин власності на землі лісогосподарського призначення як складова ринкових реформ у лісовому секторі України	68
СТУПЕНЬ М.Г., ЛИЦУР І.М., МИТРОШИНА Л.І.	
Формування лісів комунальної власності територіальних громад	73
ХАРЛАМОВА А.О., ГАЙДУК В.А.	
Земельні угіддя України у глобальному вимірі	75
ШЕВЧЕНКО І.В.	
Регіональна екологічна політика : методологічні підходи до виміру ефективності (на прикладі лісоресурсної сфери)	81
ЯРОШ О.Б., КОБЕЧИНСКАЯ В.Г.	
Экономический анализ рекреационного лесопользования на природоохранных территориях Крыма	83

II. ПРОБЛЕМИ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ, ВІДТВОРЕННЯ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ ЛІСІВ

АГАПОНОВ Н.Н., АГАПОНОВ Г.Н.	
К вопросу организации агролесомелиоративных работ в Крыму	89
ГУЗИЙ А.І., КАГАНЯК Ю.Й.	
Комплексна оцінка ресурсного потенціалу деяких типів деревостану	91
БАБИЧ Р.Б.	
Ліси України – важлива складова національного багатства	97
БОБКО А.М.	
Аспекти сучасного українського лісівництва і лісокористування у порівнянні з європейським досвідом	100
БОБУХ І.М.	
Оцінка лісових ресурсів у складі національного багатства України	107
ГАЙДА Ю.І., ЯЦИК Р.М.	
Основні принципи розробки концепції збереження і сталого використання лісових генетичних ресурсів в Україні	113
ДУБАС Р.Г.	
Оптимізація лісистості правобережного Полісся України як чинник сталого лісокористування	116
ЗІБЦЕВ С.В.	
Проблеми охорони лісів від пожеж в зонах радіаційного забруднення	118
КАРПУК А.І.	
Лісові ресурси в сфері еколого-економічної безпеки	120
КРАВЧЕНКО Н.О., ТРОЯН В.Л.	
Рекреаційне лісокористування в Чернігівській області: проблеми та шляхи їх подолання	127
КРАВЕЦЬ П.В., ЛАКИДА П.І., ПОПОВИЧ П.Б.	
Концептуальні засади екологічної паспортизації лісогосподарської діяльності	129

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ РОЗРОБКИ КОНЦЕПЦІЇ ЗБЕРЕЖЕННЯ І СТАЛОГО ВИКОРИСТАННЯ ЛІСОВИХ ГЕНЕТИЧНИХ РЕСУРСІВ В УКРАЇНІ

*Гайда Ю.І., Яцик Р.М.
УкрНДІГЛ ім. П.С.Пастернака*

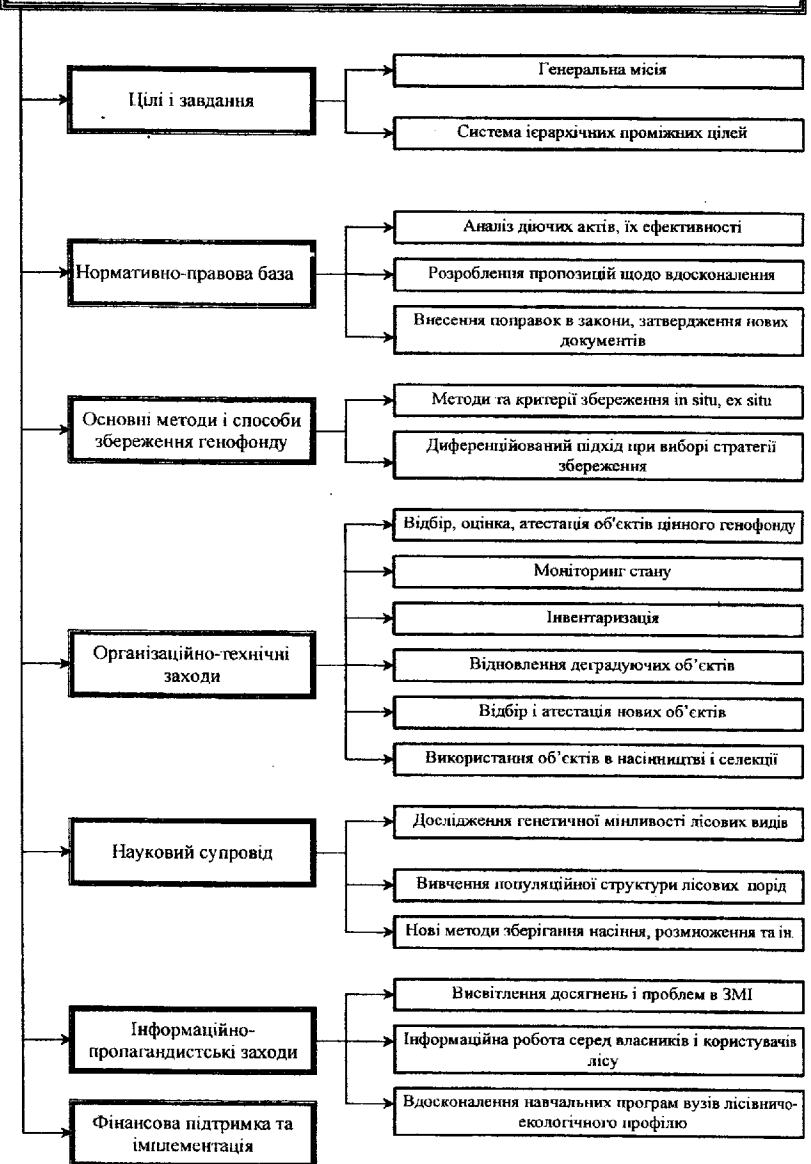
Однією з важливих передумов сталого користування лісовими ресурсами є інтенсифікація робіт зі збереження генетичної мінливості лісових деревних порід. Такі роботи Україна розпочала синхронно з іншими республіками колишнього Радянського Союзу на початку 80-их років минулого століття. Широкомасштабна діяльність з генозбереження того періоду базувалась на методичних підходах, які містились в основному нормативному документі загальносоюзного значення "Положение о выделении и сохранении генетического фонда древесных пород в лесах СССР" (1982). Більшість об'єктів та територій генозбереження, які занесені до сучасного держресстру, були відібрані саме в ті часи. В наступні десятиліття діяльність науковців і практиків лісового господарства, як правило, обмежувалася інвентаризаційними роботами та атестацією нових об'єктів, відібраних на заміну тих, які втратили з різних причин своє функціональне призначення. Аналіз результатів інвентаризації та досліджень генетичних резерватів, плюсових насаджень і дерев як в Україні в цілому, так і в її західних областях, які здійснені нами в останні 5 років, дозволяють зробити висновок про необхідність певного коректування правових та організаційних засад діяльності зі збереження генетичного різноманіття лісів.

Одним із перших кроків в цьому напрямку є розробка "Концепції збереження і сталого використання лісових генетичних ресурсів в Україні". Така концепція повинна стати документом, який визначає стратегічні цілі та завдання, методологічні, методичні, організаційні принципи і прийоми діяльності зі збереження генетичної мінливості лісової арбофлори в розрізі природних зон і деревних порід. Концепція слугуватиме основою для розробки нових і вдосконалення існуючих нормативно-правових актів, які регулюють різні сторони збереження біорізноманіття в лісах.

При опрацюванні такої концепції необхідно послуговуватися досвідом інших країн в цьому питанні. Наприклад, в ФРН перша концепція збереження лісових генетичних ресурсів була опублікована в 1987 році. У зв'язку із возз'єднанням західних і східних німецьких земель виникла потреба в новій редакції концепції, яка і була видана в 2000 році (Paul M., Hinrichs T., Janssen A. u.a., 2000). В Російській Федерації "Концепция генетического улучшения лесов России" з'явилася в 1995 році (Ирошников А.И. и др., 1995).

Структура майбутнього документу "Концепція збереження і сталого використання лісових генетичних ресурсів в Україні" подана у вигляді схеми (див. рис.). Короткий коментар до кожного складового елементу концепції подається нижче.

Концепція збереження та сталого використання лісових генетичних ресурсів в Україні

Головною ціллю (генеральною місією) національної діяльності зі збереження лісових генетичних ресурсів є забезпечення високого генетичного потенціалу лісових екосистем щодо виконання ними різноманітних екологічних (водоохоронних, водорегулюючих, захисних), соціальних (рекреаційних, оздоровчих, санітарно-гігієнічних, естетичних, виховних), економічних функцій. Доцільно також сформулювати систему проміжних (ієрархічних) цілей, послідовне досягнення яких дозволить наблизитись до основної мети. Ієрархія таких цілей може бути побудована, наприклад, на рівнях терміновості охоронних заходів щодо видів з різним ступенем збіднення генофонду.

Важливою складовою частиною концепції є вдосконалення національної нормативно-правової бази процесу збереження лісових генетичних ресурсів, яке б враховувало минулий вітчизняний і зарубіжний досвід та створювало йому належні правові умови для прогресу в майбутньому. Як приклад, потребують зміцнення правового захисту основні об'єкти цінного лісового генетичного фонду — генетичні резервати, плюсові насадження та дерева.

Методологічна і методична частина концепції висвітлює основні способи і прийоми, які забезпечують належне збереження генотипічного потенціалу деревних видів. При цьому варто дотримуватися принципу диференційованого підходу стосовно видів різного економічного і екологічного значення, з різним ступенем поширеності і популяційної структурованості, з відмінним станом генофонду.

Серед комплексу організаційно-технічних заходів особливу увагу потрібно приділити розробці надійних способів відновлення об'єктів цінного генофонду, які б гарантували збереження в наступних поколіннях лісу генетичної структури їх насаджень.

Принцип наукового супроводу передбачає проведення академічними, відомчими, вузівськими науково-дослідними установами комплексних досліджень з популяційної біології (популяційної генетики, екології популяцій, кількісної географії популяцій), лісової генетики і селекції, генекології.

Успіх заходів зі збереження генетичної різноманітності лісових порід у великій мірі залежить від їх належної інформаційно-пропагандистської підтримки. Кроки в цьому напрямку повинні передбачати висвітлення основних питань даної проблеми в пресі, на радіо, телебаченні, підготовку наукових монографій, брошур, статей, буклетів і розповсюдження їх серед власників і постійних користувачів лісів, на яких покладена відповідальність за збереження об'єктів цінного генофонду. Суть, форми і методи процесу збереження генетичних ресурсів лісів повинні стати обов'язковим складовим елементом навчальних програм підготовки фахівців біологічного, екологічного, лісогосподарського профілю.

Реалізація концепції вимагає диверсифікованого підходу до фінансування основних її складових частин (бюджетні асигнування, спільні міжнародні проекти, гранти, спонсорська допомога та ін.).

Проблеми модернізації лісоресурсної сфери в контексті просторового розвитку: Матеріали науково-практичної конференції 20 квітня 2007 р., м. Київ / Під ред. Б.М. Данилишина / НАН України, Рада по вивченню продуктивних сил України НАН України. – К.: РВПС України НАН України, 2007. – 239с.

ISBN 978-966-02-4294-4

Збірник вміщує наукові праці учасників наукової конференції "Проблеми модернізації лісоресурсної сфери в контексті просторового розвитку" (20 квітня 2007 року, РВПС України НАН України, м. Київ). Публікуються результати наукових досліджень за напрямками роботи конференції, які висвітлюють актуальні сучасні проблеми розвитку лісового, водного господарства, земельних відносин тощо в контексті сталого розвитку сфери природокористування. Розраховано на коло зацікавлених читачів: викладачів і студентів вищих та середніх спеціальних навчальних закладів, відповідальних працівників міністерств та відомств, аспірантів, наукових співробітників тощо.

ББК У9(4Укр)34